05/02/2026

למגדלי התמרים: המלצות להתמודדות עם חדקונית הדקל האדומה בתמר המצוי

בפרסום זה נציג למגדלי התמרים המלצות לטיפולים המיועדים להתמודדות עם חדקונית הדקל האדומה במטעי תמרים מסחריים. טיפולים אלה יינתנו שלוש פעמים בשנה: טיפול ראשון - מיד לאחר הגדיד, טיפול שני - בחודשים פברואר-מרס, וטיפול שלישי - מחודש מאי ועד 10 ביוני. הטיפולים השני והשלישי הם החשובים ביותר בממשק ההדברה. בטיפול השלישי יש לזכור כי מחשש לשאריות תכשירי הדברה בפרי בגדיד יש לסיימו עד 10 ביוני.

המטעים הרגישים ביותר להתקפת המזיק הם עצים צעירים שגילם עד 14 שנה, ועצים נושאי חוטרים (להלן: עצים צעירים ועצים נושאי חוטרים). באזורים שבהם אוכלוסיות גבוהות של המזיק, נתקפים עצים בכל הגילים. בעצים צעירים עד גיל 12 ובעצים נושאי חוטרים תוקפת חדקונית הדקל האדומה באזור הגזע התחתון והחוטרים. בעצים בגיל 14 נראה כי המזיק מסוגל לחדור לגזע לכל אורכו ואף להגיע עד ל"כתר". בעצים הבוגרים, שגילם מעל 14 שנה והם אינם נושאים חוטרים, חדקונית הדקל האדומה תוקפת את אזור ה"כתר" של העץ (ראה להלן סעיף "עצים בוגרים ועצים שאינם נושאים חוטרים"). אנא, עיינו בקפידה ברשום להלן, ואם מתעוררות שאלות לגבי תכשירים מסוימים ששמם אינו מופיע בהמלצות, פנו למדריכי שה"מ.

בוגר של חדקונית הדקל האדומה

"קוקונים" שבתוכם גלמים

גלמים ודוגרים

הפרשות מגזע התמר

חורי ההזנה

1. **טיפולי סניטציה בכל המטעים**
   - יש להציב את המתזים כך שלא ירטיבו את הגזע של התמר, או לחלופין, השקו בטפטוף.
   - מומלץ לסלק את העשבייה הנמצאת באזור הגזע של התמר.
   - אם ניתן, כדאי להקים מטעי זכרים שלא בסמוך למטעי נקבות.
   - בחלקה המיועדת ליצירת (ארגוז) חוטרים, יש להקפיד היטב על יישומם הסדיר של הטיפולים להדברת החדקונית.
   - **עץ שנפל** כתוצאה מנגיעות בחדקונית, **וחוטרים שהוסרו מעץ נגוע** - יש לנסר לפרוסות דקות בעובי של עד 50 ס"מ ולרסק ריסוק מלא או לשרוף באופן מידי. אזור הנפילה ירוסס בתכשיר טוטם 0.2%, ויש לוודא שלא יפלו גלמים או חדקוניות בוגרות מהעצים או מחלקי העצים באזור שבין מקום הנפילה לאתר ההשמדה (ריסוק או שריפה).

2. **פעולות הסניטציה שלהלן ייעשו בחורף בלבד, כאשר פעילות החדקונית מחוץ לעצים היא נמוכה**
   - מומלץ להסיר את חוטרים במטע, ומיד עם הסרתם - לרסס את העץ עד גובה של 2 מטרים בתכשיר טוטם במינון 0.2% או בתכשיר ביווריה במינון 0.2%, ולמרוח משחת תפזהיל על אזור הפצע.
   - מומלץ להוציא את הזריעים מהמטע.
   - מומלץ להשמיד חוטרים, אם אין בהם צורך.

3. **שימוש בחיישנים (סנסורים) לזיהוי נוכחות חדקונית הדקל האדומה**

ניתן להשתמש בחיישנים לזיהוי הנוכחות והפעילות של חדקונית הדקל האדומה בעצי תמר. מומלץ להרכיב את החיישנים על כל עץ במטע התמרים. בעצים שבהם יתקבל חיווי על נגיעות, מומלץ לבצע טיפול פרטני לעץ, בהתאם להמלצות מדריך שה"מ.

4. **טיפולים במטעי תמרים שבהם נהוג ממשק הדברה קונבנציונלי (אינו אורגני)**

<u>טיפולי מניעה</u>: יינתנו במקרה שלא ידוע על נוכחות המזיק במטע; יש לבצע שני טיפולים בו-זמנית: הגמעה או הזרקה וריסוס, כלהלן.

- הגמעת התכשיר קונפידור במינון של 10 סמ"ק לעץ לבית השורשים בשליש השני של ההשקיה. יש לערבב היטב את התכשיר במים כדי למנוע את שקיעתו.
- תכשיר אקטרה בהזרקת גזע במינון 30% בנפח תמיסה של 12.5 סמ"ק לקדח בשימוש ב"דיקלון". ליישום יש לעיין בתווית התכשיר.

<u>עצים צעירים ועצים נושאי חוטרים עד גיל 12 שנה:</u>

- ריסוס הגזע מהקרקע עד לגובה של 2 מטרים והחוטרים שעליו עד חצי גובה הלולב, בתכשיר טוטם במינון 0.2%, או בתכשיר ביווריה במינון 0.2%. יש להשיג הרטבה מלאה של האזור המרוסס בכמות של 10 ליטר תרסיס לעץ לפחות. את התכשיר ביווריה יש לרסס גם על הקרקע מסביב לגזע (בגומות).

<u>עצים צעירים עד גיל 14 שנה</u> ועצים נושאי חוטרים - ירוססו בהם כל הגזע והחוטרים שעליו עד חצי גובה הלולב.

<u>עצים בוגרים ועצים שאינם נושאים חוטרים:</u>

- ריסוס הגזע בחלק העליון של העץ כמטר אחד מתחת לכף ירוקה אחרונה ועד חצי גובה הלולב. אין צורך לרסס את כפות התמרים עצמן. התכשירים המתאימים לריסוס זה הם טוטם במינון 0.2% או ביווריה במינון 0.2%. יש להשיג הרטבה מלאה של האזור המרוסס בכמות של 10 ליטרים תרסיס לעץ לפחות.

<u>טיפול תגובה</u>

- טיפול זה יינתן לעצים נגועים בלבד, שאובחנו ככאלה בהתאם לחיווי מחיישן או לאחר זיהוי סימנים ויזואליים של פעילות חדקונית הדקל האדומה.
- הטיפול כולל לפחות שלושה טיפולי הגמעה עוקבים בתכשיר קונפידור, בתדירות של אחת לחודש, והזרקה של התכשיר אקטרה כל חודשיים, עד 4 פעמים בשנה.

<u>עצים צעירים ועצי נושאי חוטרים:</u> הגזע מהקרקע עד לגובה של 2 מטרים והחוטרים שעליו עד חצי גובה הלולב ירוססו בתכשיר נמה סטאר, המכיל נמטודות מועילות. <u>עצים בוגרים ועצים שאינם נושאים חוטרים:</u> הריסוס ייעשה מהגזע עד חלקו העליון של העץ - כמטר אחד מתחת לכף הירוקה האחרונה ועד חצי גובה הלולב. אין צורך לרסס את כפות התמרים עצמן. יישום נמה סטאר יבוצע בנפח תרסיס של 30 ליטר לעץ לפחות, **ויש להקפיד על הכנה נכונה של התערובת לריסוס (אופן הכנת התרסיס מופיע בהמשך).** ניתן להשיג את התכשיר בחברת "ביו-בי מערכות ביולוגיות".

חשוב! התכשיר מסוגל להדביר את המזיק, אך לא למנוע את ההדבקה. את ההנחיות לטיפול יש לקבל מהחברה.

5. טיפולים במטעי תמרים המשתמשים בממשק הדברה אורגני

<u>טיפולי מניעה</u>, במקרה שלא ידוע על נוכחות המזיק במטע

- עצים צעירים עד גיל 14 שנה ועצים נושאי חוטרים ירוססו על כל הגזע והחוטרים שעליו עד חצי גובה הלולב. בנוסף רצוי לרסס גם את הקרקע שסביב העץ (בגומות). עצים בוגרים ועצים שאינם נושאים חוטרים, הנתקפים על ידי חדקונית הדקל האדומה באזור ה"כתר", מומלץ לרסס בחלקם העליון - כמטר אחד מתחת לכף הירוקה האחרונה ועד חצי גובה הלולב. הריסוס יתבצע בתכשיר ביוריה במינון 0.2%. יש להשיג הרטבה מלאה של האזור המרוסס בכמות תרסיס של 10-20 ליטר לעץ לפחות.
- אין צורך לרסס את הנוף, אלא רק את הקרקע שסביב הגזע, את הגזע ואת בסיסי הכפות.

<u>טיפול בעצים נגועים</u>

- טיפול זה יינתן לעצים נגועים בלבד, שאובחנו ככאלה בהתאם לחיווי מחיישן או לאחר זיהוי סימנים ויזואליים של פעילות חדקונית הדקל האדומה.
- בעצים הנגועים מומלץ לרסס באזור הנגוע לאורך 2 מטרים. אם האזור הנגוע נמצא בגזע התחתון - יש לרסס עד גובה של 2 מטרים מהקרקע, כולל חוטרים עד חצי גובה הלולב. בנגיעות באזור ה"כתר" יש לרסס כמטר מתחת למקום התקיפה עד חצי גובה הלולב. הריסוס ייעשה בתכשיר הביולוגי <u>נמה סטאר בנפח תרסיס של 30 ליטר לעץ</u>, <u>ויש להקפיד על יישומו הנכון</u>, מפני שמדובר באורגניזמים מועילים חיים ומשום שיעילות הטיפול תלויה בכך.

- **המלצות להכנה ולריסוס תערובת עם תכשיר נמה סטאר:** יש להזמין את התכשיר במועד הסמוך לביצוע הטיפול, כיוון שניתן לשמור את התכשיר בקירור במשך 3 שבועות מקסימום. להכנת התרסיס יש להקפיד על טמפרטורת המים האופטימלית לפעילות הנמטודות, שהיא בטווח <u>של 14-32 מעלות צלזיוס</u>. ראשית, יש לערבב את החומר במכל (דלי) של 20 ליטר ולהשהות בו את התערובת למשך 10-15 דקות. לפני הכנסת החומר יש לכייל את לחץ המרסס לפי מדד של הוצאת 30 ליטר מים בפרק זמן שלא יפחת מ-2-3 דקות. אין להפעיל את המרסס בלחץ גבוה. יש להוציא את המסנן מתוך המרסס, ולאחר מכן לשפוך את תערובת הנמטודות לתוך מכל המרסס, תוך כדי ערבול קבוע. את הריסוס יש לבצע ברובה ללא פומית (דיזה) או בכלי מותאם דומה. מטרת הריסוס היא לפזר את הנמטודות על כל חלקי הגזע.

6. **טיפול במטעים שבהם שימוש בחיישנים לגילוי חדקונית הדקל האדומה -** הטיפול יתבצע לפי חיווי החיישן המעיד על נוכחות המזיק. באזור הנגוע באוכלוסיות גדולות של המזיק, יש להיוועץ במדריכי שה"מ.

7. **<u>שימו לב!</u> לפני כל שימוש בתכשירי הדברה יש להיוועץ בחברת שיווק התכשיר ולקבל ממנה אישור לשימוש, מפני שיש לקוחות בחו"ל האוסרים על יישום חומרים פעילים, כמו: IMIDACLOPRID, LAMBDA/GAMMA CYALOTHRIN, ו-THIAMETHOXAM, הנמצאים בתכשירים קונפידור, אקטרה וטוטם.**

בברכה,

סבטלנה דובריניין, ממ"רית בכירה הגנת הצומח, מומחית IPM בבתי צמיחה, מחוז הנגב
ד"ר שי דניאל, מדריך גידול והגנת הצומח במטעים, מחוז העמקים
דוב ניר, מדריך מטעים, מחוז הנגב

האמור לעיל הינו בגדר עצה מקצועית בלבד ואינו מהווה חוות דעת מומחה לצורך הצגה כראיה בהליך משפטי.
על מקבל העצה לנהוג מנהג זהירות, ושימוש או הסתמכות על המידע המופיע לעיל הינו באחריות מקבל העצה בלבד.
אין להעתיק, להפיץ או להשתמש במסמך זה או בחלקים ממנו לצורך הליך משפטי כלשהו,
ללא אישור מראש ובכתב של החתומים.
הוצל"א שה"מ * עריכה: עדי סלוניקו * גרפיקה: לובה קמנצקי